

Συρία και Αίγυπτος

ΟΙ ΧΑΛΙΦΕΣ ΟΜΜΕΪΑΔΕΣ (ΟΥΜΑΓΙΑΝΤ) κυβέρνησαν τη νέα Ίσλαμική Αυτοκρατορία που εξαπλωνόταν γρήγορα, απ' τó 661 ως τó 750, κι έκαναν τή Δαμασκό πρωτεύουσά τους. Ο Μουσουλμανικός πολιτισμός δρισκόταν τώρα σέ στενή έπαφή μέ τó Βυζαντινό και μέ τήν οικόδομική παράδοση τής δόρειας Συρίας. Ίσως από τούς Σύριους νά ξεσήκωσαν οί αρχιτέκτονες τών Όμμεϋαδών τó μιχράμπ, πού άπληχούσε τήν κόγχη τών χριστιανικών εκκλησιών τής Συρίας, κι έπίσης τó μιναρέ μέ τήν τετράγωνη βάση. Έκτός από τά επιδλητικά ανάκτορα πού χτίστηκαν στήν έρημο, όπως τó Κάσρ άλ-Χαϋρ τού 8ου αιώνα (πού έχει λίγα φανερά ισλαμικά στοιχεία), τά δύο σημαντικότερα κτίρια τής έποχής είναι τó Τζαμί τού Βαλίτ τού Ιου στή Δαμασκό (715) και ó Θόλος τού Βράχου στήν Ίερουσαλήμ (619) – τó άρχαιότερο σωζόμενο Μουσουλμανικό κτίσμα. Όστόσο, κανένα απ' αυτά δέν είναι χαρακτηριστικό τής Ίσλαμικής αρχιτεκτονικής. Παρουσιάζουν και τά δύο έντονη τήν επίδραση τής Συρίας και τού Βυζαντίου. Έπιπλέον, τó Τζαμί τού Βαλίτ τού Ιου χτίστηκε μέσα στόν περίβολο ένός Ρωμαϊκού ναού, και ó Θόλος τού Βράχου προσαρμόστηκε σ' ένα χώρο πού ήταν ιερός απ' τήν αρχαιότητα ως τούς Έβραίους και τούς Χριστιανούς.

Τó 750, τó χαλιφάτο τών Όμμεϋαδών παραμερίστηκε, και τή

θέση του πήραν οί Άββασίδες, πού κυβέρνησαν ως τó 1258 απ' τή Βαγδάτη τού Ιράκ, όπου κυριαρχούσε ή Περσική οικόδομική παράδοση τού τούβλου και τού γύψου. Όταν οί Μογγόλοι, τó 13ο αιώνα, λεηλάτησαν τή Βαγδάτη, καταστράφηκαν και τά περισσότερα κτίσματα τών Άββασιδών.

Μόνο στήν Αίγυπτο, λοιπόν, μπορούμε νά δοϋμε στή ρωμαλέα τής άκμής τήν Ίσλαμική αρχιτεκτονική απ' τόν 9ο ως τó 14ο αιώνα. Τó Κάιρο δέν ήταν μόνο άπέραντα πλούσιο, μά γλύτωσε και τήν καταστροφή. Τά μεσαιωνικά του κτίσματα είναι άξεπέραστα σέ ποικιλία και άριθμό. Οί Τουλουνίδες, οί Φατιμίδες, οί Άγιουβίδες και οί Μαμελουκοί συνέβαλαν στόν πλούτο τών μνημείων, πού άντανακλούν όχι μόνο μιάν έξαιρέτη τεχνική αλλά και μιά βαθιά αίσθηση κατασκευής. Τó τζαμί τού Ίμπν Τουλούν – 9ος αιώνας – στό Κάιρο, είναι τó τελειότερο απ' τά σωζόμενα δημόσια τζαμιά, ενώ τó Μεντρέσα τού Σουλτάνου Χασάν – 14ος αιώνας – στό Κάιρο κι αυτό, είναι τó όμορφότερο τού είδους του. Ός τó 1516, πού ή Αίγυπτος περιορίστηκε σέ μιάν έπαρχία τής Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, τέτοια έργα σάν τó Τζαμί Μεντρέσα τού Κάιτ Μπέυ, πού ολοκληρώθηκε τó 1496, δέν έπαφαν νά επιδεικνύουν μιάν άνεπαβάληπτη στήν αρχιτεκτονική τού Ίσλάμ κομψότητα και φινέτσα.

Ο Θόλος τού Βράχου στήν Ίερουσαλήμ, πού άρχισε νά χτίζεται τó 684 στό χώρο όπου δρισκόταν ó παλιός Ιουδαϊκός Ναός, είναι τó άρχαιότερο μνημείο τού Ίσλάμ. Έπηρεασμένο απ' τήν Έλληνικο-βυζαντινή ροτόντα, τó κτίσμα έχει ένα άρμονικό γεωμετρικό σχέδιο. Ο τροϋλλος κι οί φεγγίτες από κάτω στηρίζονται πάνω σέ μιά κνκλική κιονοστοιχία, ενώ ó έξωτερικός χαμηλότερος όροφος είναι ένα διπλό όκτάγωνο. Τó έξωτερικό καλύπτεται από κεραμικές επιφάνειες μέ πολυποίκιλα σχέδια. Τó πολυτελέστατο έσωτερικό είναι διακοσμημένο μέ μαρμάρινα καφασωτά και μωσαϊκά.

1 Ίερός Βράχος, κορυφή τού Όρους Μόρια. Πατροπαράδοτη τοποθεσία τής θείας τού Άβραάμ και τής ανόδου τού Μωάμεθ στόν ουρανó. Περιβάλλεται από κνκλική κιονοστοιχία. Τά κιονόκρανα είναι κορινθιακού ρυθμού. Οί κίονες ύποδοσάζουν ήμικνκλικές άψίδες.

2 Έσωτερικό όκτάγωνο μέ όρθοστάτες πού ύποδοσάζουν καμπύλες άψίδες πού άπό ένα θετικό.

3 Έξωτερικό όκτάγωνο, μέ έπίστρωση μαρμάρου. Τά τοιχοκίμα κεραμίδια πάνω απ' τή στάθμη τών παραθύρων, άντικατέστησαν τó 1554 τά άρχικά μωσαϊκά από γυαλί.

4 Τέσσερις πύλες όδηγούν στό πρώτο περιστύλιο.

5 Ξύλινα πλευρά καλυμμένα μέ σανίδωμα και σοβά περιβάλλον τόν τροϋλλο πού έχει χρωματιστή τήν έσωτερική του επιφάνεια.

6 Έξωτερική επιφάνεια τού τροϋλλου, από ξύλινα πλευρά σκεπασμένα μέ σανίδωμα και μολύδι κι έπιχρυσωμένα κατόπι.

